

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра економічної теорії, менеджменту і адміністрування

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

/Роман ГРЕШКО/

«27» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«МІКРОЕКОНОМІКА»

обов'язкова

Освітньо-професійна програма: Фінанси, банківська справа та страхування
Спеціальність: D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Галузь знань: D «Бізнес, адміністрування та право»
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Факультет: економічний
Мова навчання: українська

Чернівці - 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Мікроекономіка» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право», затвердженої рішенням Вченої ради Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича від 28.04.25 року, протокол № 5, та введеної в дію наказом ректора № 164 від 01.05.25 р.

Розробник: **Бойда Світлана Василівна**, доцент кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування, кандидат економічних наук, доцент
Викладач: **Бойда Світлана Василівна**, доцент кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування, кандидат економічних наук, доцент

Погоджено з гарантом ОП **Наталія БАК**

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Завідувач кафедри **Зоя ГАЛУШКА**

Схвалено методичною радою економічного факультету

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Голова методичної ради **Ірина НИКИФОРАК**

Програма вивчення обов'язкової навчальної дисципліни «Мікроекономіка» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок галузі знань D Бізнес, адміністрування та право.

Навчальна дисципліна призначена для з'ясування закономірностей функціонування окремих економічних суб'єктів (мікросистем: споживачів, фірм, галузей, державних інститутів та ін.) у процесі використання обмежених ресурсів для задоволення безмежних потреб шляхом виробництва, купівлі-продажу та споживання економічних благ.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Мікроекономіка» є ознайомлення здобувачів освіти з основними поняттями сучасної економічної теорії, базовими мікроекономічними моделями, за допомогою яких аналізуються результати прийняття мікроекономічними суб'єктами економічних рішень, умовами рівноваги на різноманітних типах ринків, проблемами загальної рівноваги та добробуту.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Мікроекономіка» є:

- поглиблення теоретичних знань з економічної теорії;
- визначення та розуміння мікроекономічних явищ та понять;
- опанування методів мікроекономічного моделювання та аналізу;
- використання результатів мікроекономічного аналізу для розробки та прийняття економічних рішень, зокрема, управлінських.

Пререквізити. «Економічна теорія». Математичною основою курсу є дисципліна «Вища математика».

Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань D Бізнес, адміністрування та право спеціальності D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок (освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування») вивчення дисципліни «Мікроекономіка» сприяє формуванню наступних компетентностей і програмних результатів навчання.

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності в галузі фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, або в процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні компетентності (СК)

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПРН02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПРН10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПРН13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

ПРН14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань і змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

Опис навчальної дисципліни
Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни <u>МІКРОЕКОНОМІКА</u>												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семинарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	Вид підсумкового контролю
Денна	I	II	4,0	120	2	30	30	-	-	60	-	екзамен
Заочна	I	II	4,0	120	2	8	4	-	-	108	-	екзамен

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	усього	денна форма					заочна форма							
		у тому числі					усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Змістовий модуль 1. Основи формування та взаємодії попиту і пропозиції														
Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки.	6	2	2	-	-	2	6	-	-	-	-	-	6	
Тема 2. Корисність економічного блага. Економічний вибір.	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	-	7	
Тема 3. Аналіз поведінки споживача.	7	2	2	-	-	3	7	-	-	-	-	-	7	
Тема 4. Попит та пропозиція.	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	-	7	
Тема 5. Теорія еластичності.	8	2	2	-	-	4	8	1	1	-	-	-	6	
Тема 6. Теорія граничних продуктів та мікроекономічна модель фірми.	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	-	7	
Тема 7. Витрати виробництва.	8	2	2	-	-	4	8	-	1	-	-	-	7	
Разом за ЗМ1	53	14	14	-	-	25	53	4	2	-	-	-	47	
Змістовий модуль 2. Ринки благ і ресурсів та проблеми їхньої ефективності														
Тема 8. Ринок досконалої конкуренції.	8	2	2	-	-	4	8	1	1	-	-	-	6	
Тема 9. Монопольний ринок.	8	2	2	-	-	4	8	1	1	-	-	-	6	
Тема 10. Ринок монополістичної конкуренції.	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	-	8	
Тема 11. Олігопольна структура ринку.	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	-	7	
Тема 12. Похідний попит.	7	2	2	-	-	3	7	1	-	-	-	-	6	

Тема 13. Ринок праці.	6	1	1	–	–	4	6	–	–	–	–	6
Тема 14. Ринок капіталу.	6	1	1	–	–	4	6	–	–	–	–	6
Тема 15. Економічна ефективність та добробут.	8	2	2	–	–	4	8	–	–	–	–	8
Тема 16. Держава в мікроекономічній теорії: зовнішні ефекти та суспільні блага.	8	2	2	–	–	4	8	–	–	–	–	8
Разом за ЗМ 2	67	16	16	–	–	35	67	4	2	–	–	61
Усього годин	120	30	30	–	–	60	120	8	4	–	–	108

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1.	<p>Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки.</p> <p>1. Теоретичні основи визначення предмета дисципліни «Мікроекономіка». Об'єкт та суб'єкти мікроекономіки.</p> <p>2. Переваги та недоліки мікроекономічного аналізу.</p> <p>3. Основні поняття та припущення мікроекономіки.</p> <p>4. Методи мікроекономічних досліджень.</p>
2.	<p>Тема 2. Корисність економічного блага. Економічний вибір.</p> <p>1. Поняття корисності, її особливості та спосіб досягнення. Перший закон Госсена.</p> <p>2. Вплив на поведінку споживача бюджетних обмежень і цін. Другий закон Госсена.</p> <p>3. Криві байдужості як спеціальний інструментарій мікроекономічного аналізу. Карта байдужості.</p> <p>4. Гранична норма заміщення благ: суть і методика обчислення.</p>
3.	<p>Тема 3. Аналіз поведінки споживача.</p> <p>1. Зміна оптимального стану споживача в результаті зміни його доходу.</p> <p>1.1. Графічний аналіз і побудова кривої «дохід-споживання».</p> <p>1.2. Закон Енгеля. Крива Енгеля.</p> <p>2. Зміна вибору споживача в результаті зміни ціни одного з товарів. Побудова лінії «ціна-споживання».</p> <p>3. Утворення надлишку споживача та його графічне зображення.</p>
4.	<p>Тема 4. Попит та пропозиція.</p> <p>1. Суть ринкового попиту, закон попиту. Соціальні ефекти, що ускладнюють зв'язок між індивідуальним і ринковим попитом.</p> <p>2. Цінові та нецінові детермінанти попиту.</p> <p>3. Пропонування та закон пропонування. Цінові та нецінові фактори пропонування.</p> <p>4. Взаємодія попиту і пропонування. Ринкова рівновага.</p>
5.	<p>Тема 5. Теорія еластичності.</p> <p>1. Поняття, види та фактори цінової еластичності попиту.</p> <p>2. Підходи до обчислення показника еластичності.</p> <p>3. Еластичність попиту за доходом і перехресна еластичність.</p> <p>4. Еластичність пропозиції, її види.</p>
6.	<p>Тема 6. Теорія граничних продуктів та мікроекономічна модель фірми.</p> <p>1. Економічна природа підприємства (фірми) як мікросистеми.</p> <p>2. Суть, способи представлення та види виробничих функцій.</p> <p>3. Виробнича функція з одним змінним фактором. Закон спадної віддачі.</p>

	4. Виробнича функція з двома змінними факторами.
7.	Тема 7. Витрати виробництва. 1. Суть витрат виробництва, їх основні типи та види. 2. Витрати виробництва у короткостроковому періоді. Закон зростання граничних витрат. 3. Витрати виробництва у довгостроковому періоді.
8.	Тема 8. Ринок досконалої конкуренції. 1. Основні чинники, типи та приклади ринкових структур. 2. Поведінка суб'єктів ринку, попит на продукт та дохід окремої фірми за умов досконалої конкуренції. 3. Два підходи до визначення оптимальних обсягів випуску. 4. Моделі поведінки фірми у короткостроковому періоді та утворення кривої пропозиції фірми. 5. Рівновага фірми та галузі у короткостроковому періоді.
9.	Тема 9. Монопольний ринок. 1. Ознаки чистої монополії, особливості максимізації прибутку. 2. Межі ринку та діагностування монопольної влади. 3. Цінова дискримінація: поняття, умови, різновиди. 4. Моделі монопольної поведінки та рівновага фірми у довготривалому періоді.
10.	Тема 10. Ринок монополістичної конкуренції. 1. Спільні риси та відмінності монополістичної конкуренції порівняно з досконалою конкуренцією та чистою монополією. 2. Визначення оптимального обсягу продажу та цінова політика. 3. Умови досягнення і підтримання беззбитковості в довгостроковому періоді.
11.	Тема 11. Олігопольна структура ринку. 1. Причини та наслідки загальної взаємозалежності фірм. 2. Монопольний характер олігопольного ринку в умовах кооперативної поведінки. 3. Складність моделювання некооперативної поведінки: цінові війни і теорія ігор.
12.	Тема 12. Похідний попит. 1. Економічна суть та механізм утворення похідного попиту. Оптимізація співвідношення ресурсів. 2. Нецінові фактори попиту на ресурс. 3. Пропозиція ресурсу та рівновага фірми і ресурсного ринку в умовах досконалої конкуренції.
13.	Тема 13. Ринок праці. Тема 14. Ринок капіталу. 1. Праця як фактор виробництва. Індивідуальна та ринкова пропозиція праці. 2. Монопольна влада продавців праці. Контроль профспілок за пропонуванням робочої сили та рівнем заробітної плати. 3. Аналіз моделі двосторонньої монополії на ринку праці та її соціальні наслідки. 4. Суть та форми ринку капіталу. 5. Міжчасовий вибір домогосподарства і пропозиція заощаджень. 6. Міжчасовий вибір фірми та інвестиційний попит. Чиста поточна цінність і внутрішня норма віддачі.
14.	Тема 15. Економічна ефективність та добробут. 1. Ефективність за Парето. Функція суспільного добробуту. 2. Часткова та загальна рівновага. 3. Концепція ефективності та рівновага в економіці обміну. 4. Ефективність у виробництві. Функція трансформації.
15.	Тема 16. Держава в мікроекономічній теорії: зовнішні ефекти та суспільні блага. 1. Поняття про зовнішні ефекти. Позитивні та негативні зовнішні ефекти. 2. Суспільні блага: особливості виробництва та попиту. 3. Можливості державного регулювання ринкового фіаско.

Тематика практичних занять з переліком питань

№	Назва теми
1	<p style="text-align: center;">Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет, об'єкт та суб'єкти мікроекономіки. 2. Переваги та недоліки мікроекономічного аналізу. 3. Основні поняття та припущення мікроекономіки. 4. Методи мікроекономічних досліджень. 5. Мікросистема: поняття, різновиди. Основні характеристики (ознаки) ринків досконалої та недосконалої конкуренції.
2	<p style="text-align: center;">Тема 2. Корисність економічного блага. Економічний вибір.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття корисності. Перший закон Госсена. 2. Вплив на поведінку споживача бюджетних обмежень і цін. Другий закон Госсена. 3. Криві байдужості як спеціальний інструментарій мікроекономічного аналізу. Карта байдужості. 4. Гранична норма заміщення благ: суть і методика обчислення. 5. Бюджетне обмеження та можливості споживача. 6. Оптимізація споживчого вибору. Кутова та внутрішня рівновага.
3	<p style="text-align: center;">Тема 3. Аналіз поведінки споживача</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміна оптимального стану споживача в результаті зміни його доходу. Графічний аналіз і побудова кривої «дохід-споживання». Закон Енгеля. Крива Енгеля. 2. Зміна вибору споживача в результаті зміни ціни одного з товарів. Побудова лінії «ціна-споживання». 3. Утворення кривої індивідуального попиту. 4. Утворення надлишку споживача та його графічне зображення. 5. Ефекти заміщення і доходу.
4	<p style="text-align: center;">Тема 4. Попит та пропозиція</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суть ринкового попиту, закон попиту. Соціальні ефекти попиту. 2. Цінові та нецінові фактори попиту. 3. Суть пропозиції, закон пропозиції. Цінові та нецінові фактори пропозиції. 4. Взаємодія попиту та пропозиції. Ринкова рівновага. 5. Ринкова нерівновага та тлумачення її динаміки.
5	<p style="text-align: center;">Тема 5. Теорія еластичності</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суть, види та фактори цінової еластичності попиту. 2. Підходи до обчислення показника еластичності. 3. Еластичність попиту за доходом і властивості різних видів благ. 4. Перехресна еластичність попиту та характер взаємозв'язку між благами. 5. Еластичність пропозиції, її види. Фактори цінової еластичності пропозиції.
6	<p style="text-align: center;">Тема 6. Теорія граничних продуктів та мікроекономічна модель фірми</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічна природа підприємства (фірми) як мікросистеми. 2. Суть та види виробничих функцій. 3. Виробнича функція з одним змінним фактором. Закон спадної віддачі. 4. Виробнича функція з двома змінними факторами. 5. Ефект масштабу. Еластичність масштабу.
7	<p style="text-align: center;">Тема 7. Витрати виробництва</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суть витрат виробництва, їх основні типи та види. 2. Витрати виробництва у короткотривалому періоді. Закон зростання граничних витрат. 3. Витрати виробництва у довготривалому періоді. Мінімумально ефективний розмір виробництва та структура ринку. 4. Дохід та прибуток як результати виробництва, їх види.
8	<p style="text-align: center;">Тема 8. Ринок досконалої конкуренції</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основні чинники, типи та приклади ринкових структур. 2. Поведінка суб'єктів ринку, попит на продукт та дохід окремої фірми за умов досконалої конкуренції. 3. Два підходи до визначення оптимальних обсягів випуску. 4. Моделі поведінки фірми у короткотривалому періоді та утворення кривої пропозиції фірми. 5. Рівновага фірми та галузі у короткотривалому періоді. 6. Рівновага фірми та галузі у довготривалому періоді. 7. Економічні наслідки досконалої конкуренції.
9	<p style="text-align: center;">Тема 9. Монопольний ринок</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознаки чистої монополії, особливості максимізації прибутку. 2. Межі ринку та діагностування монопольної влади. 3. Цінова дискримінація: поняття, умови, різновиди. 4. Моделі монопольної поведінки та рівновага фірми у довготривалому періоді. 5. Економічні наслідки монополізації галузі. 6. Цілі та інструменти антимонопольної політики.
10	<p style="text-align: center;">Тема 10. Ринок монополістичної конкуренції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порівняння монополістичної конкуренції з досконалою конкуренцією та монополією. 2. Оптимальна поведінка фірми у короткотривалому та довготривалому періодах. 3. Форми диференціації продукту та її наслідки. 4. Види, позитивний і негативний аспекти реклами.
11	<p style="text-align: center;">Тема 11. Олігопольна структура ринку</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Причини та наслідки загальної взаємозалежності фірм. 2. Монопольний характер олігопольного ринку в умовах кооперативної поведінки. 3. Складність моделювання некооперативної поведінки: цінові війни та теорія ігор. 4. Підходи до моделювання дуополії. Економічні наслідки олігополії.
12	<p style="text-align: center;">Тема 12. Похідний попит</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічна суть та механізм утворення похідного попиту. Оптимізація співвідношення ресурсів. 2. Нецінові фактори попиту на ресурс. Суть і фактори еластичності попиту на ресурс. 3. Пропозиція ресурсу та рівновага фірми і ресурсного ринку в умовах досконалої конкуренції. 4. Способи моделювання ресурсного ринку в умовах недосконалої конкуренції.
13	<p style="text-align: center;">Тема 13. Ринок праці. Тема 14. Ринок капіталу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Праця як фактор виробництва. 2. Формування індивідуальної та ринкової пропозиції праці. 3. Форми та наслідки моносонічної влади продавців праці. 4. Суть, форми та ринок капіталу. 5. Міжчасовий вибір домогосподарства та пропозиція заощаджень. 6. Міжчасовий вибір фірми та інвестиційний попит. Чиста поточна цінність і внутрішня норма віддачі. 7. Ринок землі, його особливості.
14	<p style="text-align: center;">Тема 15. Економічна ефективність та добробут</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Часткова та загальна рівновага. Функція суспільного добробуту. 2. Концепція ефективності та рівновага в економіці обміну. 3. Ефективність у виробництві. Функція трансформації. 4. Сукупна (зведена) ефективність конкурентних ринків. Причини обмеженої спроможності ринкового регулювання. Квазіоптимум ринкової системи.
15	<p style="text-align: center;">Тема 16. Держава в мікроекономічній теорії: зовнішні ефекти та суспільні блага</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суть і види ринкового фіаско на мікрорівні.

<ul style="list-style-type: none"> 2. Поняття і наслідки зовнішніх ефектів. 3. Підходи до регулювання зовнішніх ефектів. 4. Суспільні блага: особливості виробництва та попиту. 5. Можливості державного регулювання ринкового фіаско.
--

Завдання для самостійної роботи студентів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки. Опрацювати питання: 1. Мікросистема: поняття, різновиди. 2. Основні характеристики (ознаки) ринків досконалої та недосконалої конкуренції.	2	6
2	Тема 2. Корисність економічного блага. Економічний вибір. Опрацювати питання: 1. Бюджетне обмеження та можливості споживача. 2. Оптимізація споживчого вибору. Кутова та внутрішня рівновага.	4	7
3	Тема 3. Аналіз поведінки споживача. Опрацювати питання: 1. Траєкторія зміни споживання внаслідок зміни цін. Побудова графіка індивідуального попиту споживача на основі лінії «ціна-споживання». 2. Ефект доходу і ефект заміщення. Одно- та різноспрямований вплив ефектів. Парадокс Гіффена.	3	7
4	Тема 4. Попит та пропозиція. Опрацювати питання: 1. Соціальні ефекти, що ускладнюють зв'язок між індивідуальним і ринковим попитом. 2. Ринкова нерівновага та тлумачення її динаміки, роль непрямого оподаткування.	4	7
5	Тема 5. Теорія еластичності. Опрацювати питання: 1. Фактори цінової еластичності пропозиції.	4	6
6	Тема 6. Теорія граничних продуктів та мікроекономічна модель фірми. Опрацювати питання: 1. Ефект масштабу. 2. Еластичність масштабу.	4	7
7	Тема 7. Витрати виробництва. Опрацювати питання: 1. Дохід та прибуток як основні результати виробництва, їх види. 2. Оптимальна виробнича потужність (оптимальні обсяги випуску). Мінімально ефективний розмір виробництва та структура ринку.	4	7
8	Тема 8. Ринок досконалої конкуренції. Опрацювати питання:	4	6

	1. Рівновага фірми та галузі у довготривалому періоді. 2. Економічні наслідки досконалої конкуренції.		
7	Тема 9. Монопольний ринок. Опрацювати питання: 1. Економічні наслідки монополізації галузі. 2. Цілі та інструменти антимонопольної політики.	4	6
10	Тема 10. Ринок монополістичної конкуренції. Опрацювати питання: 1. Роль диференціації продукту та реклами як інструментів нецінової конкуренції.	4	8
11	Тема 11. Олігопольна структура ринку. Опрацювати питання: 1. Підходи до моделювання дуополії. 2. Економічні наслідки олігополії.	4	7
12	Тема 12. Похідний попит. Опрацювати питання: 1. Суть і фактори еластичності попиту на ресурс. 2. Способи моделювання ресурсного ринку в умовах недосконалої конкуренції.	3	6
13	Тема 13. Ринок праці. Тема 14. Ринок капіталу. Опрацювати питання: 1. Форми та наслідки монопсонічної влади продавців праці. 2. Ринок землі його особливості.	4	6
14	Тема 15. Економічна ефективність та добробут. Опрацювати питання: 1. Сукупна (зведена) ефективність конкурентних ринків. Причини обмеженої спроможності ринкового регулювання. квазіоптимум ринкової системи.	4	8
15	Тема 16. Держава в мікроекономічній теорії: зовнішні ефекти та суспільні блага. Опрацювати питання: 1. Можливості державного регулювання ринкового фіаско.	4	8
	Разом	60	108

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Мікроекономіка» направлена на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає такі види робіт як опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури та інформаційних ресурсів, підготовку до практичних занять, підготовку питань, які виносились на самостійне вивчення, створення презентацій завдань до відповідних тем дисципліни.

У цілому результати самостійної роботи здобувача оцінюються викладачем на практичних заняттях.

Методи навчання

У викладанні курсу використовуються такі освітні технології:

1. Лекції з використанням презентацій та інших візуальних засобів для кращого засвоєння матеріалу.
2. Групові та індивідуальні завдання з аналізу реальних ситуацій мікроекономічних суб'єктів, що сприяють розвитку навичок командної роботи та співпраці.
3. Використання таких технологій, як платформа MOODLE та інші інтерактивні платформи навчання, неформальні курси, що сприяють підтримці навчання мікроекономіки.

Вони дозволяють студентам мати доступ до матеріалів у будь-який час, виконувати завдання та поглиблювати свої знання.

Під час навчальних занять використовуються традиційні та інтерактивні методи навчання:

- лекція-візуалізація;
- проблемна лекція;
- семінар-дискусія;
- семінар-діалог;
- робота з тестами;
- проектна діяльність з використанням мультимедіа;
- ділові ігри;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Система контролю та оцінювання

Формами поточного контролю є усна чи письмова (фіксований виступ, тестування, есе) відповідь студента.

Формою підсумкового контролю є екзамен.

Методами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- фронтальне опитування;
- індивідуальне опитування;
- есе;
- розв'язування практичних завдань;
- тестування;
- підсумковий контроль – екзамен.

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді).

Відвідування занять. Відвідування занять є обов'язковою умовою виконання навчального плану дисципліни. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладення матеріалу; використання різноманітних джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання різноманітних джерел, прикладів тощо; правильність проведення розрахунків, цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної економічної ситуації або проблеми.

Загальна (максимальна) кількість балів, яку студент може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 здобувач освіти набирає при поточних видах контролю і 40 – у процесі підсумкового виду контролю (екзамен).

Структура екзаменаційного білета з дисципліни «Мікроекономіка»:

- Теоретичне питання – 8 балів;
- Два тести з поясненнями – всього 6 балів;
- Два твердження (так/ні з обґрунтуванням) - всього 6 балів;
- Визначення чотирьох термінів з глосарію – всього 8 балів;

- Графічне зображення – 6 балів;
  - Задача – 6 балів.
- Разом – 40 балів.

Після підготовки здобувачем конспекту відповіді та розв'язання практичних завдань відбувається його усна відповідь викладачеві. В процесі цього здобувачу можуть бути задані додаткові питання.

Також екзамен може бути проведений у письмовій формі.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота														Підсумковий контроль (екзамен)	Сума	
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13,14	T15	T16	40	100
4	4	4	4	4	5	5	4	4	4	4	4	4	3	3		

T1, T2 ... T16 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка	Характеристики
A (90 – 100)	Всебічні та глибокі знання навчального матеріалу за програмою дисципліни. Студент засвоїв теоретичні засади навчальної дисципліни, специфіку практичних і тестових завдань. Глибоко знає основну літературу, а також періодичні джерела та електронні ресурси. Ознайомився з додатковою літературою, рекомендованою програмою. Вміє вільно виконувати практичні завдання, передбачені програмою. Системно інтерпретує програмний матеріал. Дає вичерпні, повні, грамотні відповіді на програмні запитання. Демонструє навички аналітичного мислення.
B (80-89)	Студент показав повні та достатні знання навчального матеріалу за програмою курсу, здатний до їхнього поповнення та оновлення в процесі подальшого навчання і практичної діяльності. Успішно виконав передбачені програмою практичні завдання без істотних зауважень.

C (70-79)	Студент опрацював основну літературу, рекомендовану програмою, а також додаткову літературу. Засвоїв основні завдання і методи курсу. Вміє використовувати на практиці програмні завдання, розв'язувати тестові завдання. Проте, наявні певні неточності, помилки.
D (60-69)	Продемонстровано знання лише базового програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і наступної роботи за спеціальністю. Програмний матеріал викладається ним непослідовно із суттєвими неточностями та помилками у формулюванні наукової термінології. Знання суміжних дисциплін і новітніх наукових даних з навчальної дисципліни є слабкими. Допускає неточності, помилки при розв'язанні задач і тестів.
E (50-59)	Недосконало та неповно дає відповіді на теоретичні питання дисципліни та розв'язує практичні завдання з суттєвими помилками, частково, але володіє необхідними знаннями для виправлення помилок під керівництвом викладача. Не може пов'язати теоретичний матеріал з практичними завданнями.
FX (35-49)	Не володіє системою знань навчального матеріалу дисципліни. Допускає грубі помилки у відповідях. Не вміє вирішувати передбачені програмою практичні завдання або допускає принципові помилки у їх виконанні.
F (1-34)	Має недостатній рівень знань для самостійного оволодіння програмним матеріалом без додаткової підготовки. Показує невміння орієнтуватися в основній літературі та нормативних матеріалах.

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Охарактеризуйте вихідні передумови визначення предмету дисципліни «Мікроекономіка».
2. Опишіть методологію, переваги та недоліки мікроекономічного аналізу.
3. З'ясуйте економічну природу, різновиди й основні властивості мікросистем.
4. Дайте загальну характеристика кардиналістського підходу, суті та видів корисності.
5. Поясніть раціональний вибір і рівновагу споживача на основі законів Госсена.
6. Охарактеризуйте основні принципи й аксіоми ординалістського підходу.
7. Опишіть властивості та види кривих байдужості .
8. Поясніть бюджетне обмеження та суть рівноваги споживача в ординалістській теорії.
9. З'ясуйте особливості реакції споживача на зміну доходу на основі ефекту Енгеля.
10. Поясніть утворення кривої індивідуального попиту й ефекти заміщення та доходу.
11. Опишіть економічну природу підприємства (фірми) як мікросистеми та підходи до її моделювання за допомогою виробничих функцій.
12. Проаналізуйте виробничу функцію з одним змінним фактором.
13. Охарактеризуйте виробничу функцію з двома змінними факторами.
14. З'ясуйте суть, причини та наслідки ефекту масштабу.
15. Поясніть суть, основні типи та види витрат і результатів виробництва.
16. Опишіть особливості витрат виробництва у короткотривалому та довготривалому періодах.
17. Визначте суть, закон, ефекти та нецінові фактори попиту.
18. Визначте суть, закон і нецінові фактори пропозиції.
19. Визначте суть, види, фактори та способи обчислення цінової еластичності попиту.
20. Опишіть суть і можливості практичного застосування еластичності попиту по доходу та перехресної еластичності попиту.
21. Охарактеризуйте суть і приклади застосування цінової та перехресної еластичності пропозиції.
22. Дайте загальну характеристику ринку досконалої конкуренції, поведінки його суб'єктів, формування попиту на продукт і доходу окремої фірми.

23. Опишіть моделі поведінки фірми, утворення кривої її пропозиції та рівновагу фірми й галузі у короткотривалому періоді.
24. Охарактеризуйте рівновагу фірми та галузі у довготривалому періоді й економічні наслідки досконалої конкуренції.
25. Дайте загальну характеристику монополії, опишіть ознаки чистої монополії й особливості максимізації прибутку.
26. Визначте основні способи з'ясування меж ринку, діагностування монопольної влади, класифікації монополій.
27. Опишіть моделі поведінки та рівновагу монополії у короткотривалому та довготривалому періодах.
28. З'ясуйте економічні наслідки монополізації галузі та інструменти антимонопольної політики.
29. Охарактеризуйте форми, види та наслідки нецінової конкуренції.
30. Дайте загальну характеристику олігопольного ринку, причин і наслідків загальної взаємозалежності фірм на основі ламаної кривої попиту.
31. Визначте можливості моделювання олігопольного ринку в умовах кооперативної поведінки.
32. Опишіть основні підходи до моделювання некооперативної поведінки на основі цінових воєн, теорії ігор і дуополії.
33. Поясніть правила оптимізації співвідношення ресурсів і з'ясуйте економічний механізм утворення похідного попиту, його факторів і факторів його еластичності.
34. Опишіть способи моделювання ресурсного ринку в умовах досконалої та недосконалої конкуренції.
35. Поясніть формування індивідуальної та ринкової пропозиції праці, диференціацію ставок заробітної плати.
36. Проаналізуйте форми та наслідки монопольної влади продавців праці.
37. Опишіть формування пропозиції заощаджень на основі міжчасового вибору домогосподарства.
38. Поясніть формування інвестиційного попиту на основі міжчасового вибору фірми та економічну суть показників чистої поточної цінності та внутрішньої норми віддачі.
39. Визначте основні аспекти часткової та загальної рівноваги й умови ефективного розміщення ресурсів.
40. Охарактеризуйте умови досягнення ефективності в економіці обміну та у виробництві і суть функції трансформації.
41. Охарактеризуйте суть теорії суспільного добробуту.
42. Визначте суть і види ринкового фіаско на мікрорівні та можливості його державного регулювання.
43. Поясніть граничні показники, наслідки зовнішніх ефектів і підходи до регулювання зовнішніх ефектів.
44. Охарактеризуйте особливості виробництва та споживання суспільних благ.

Зарахування результатів неформальної освіти

Здобувач має право на визнання результатів навчання, отриманих у неформальній/інформальній освіті, що здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження досягнутих програмних результатів навчання, передбачених освітньою програмою.

В межах поточного контролю до загальної кількості балів здобувача можуть зараховуватися додаткові бали за умови наявності сертифікату про результати неформальної/інформальної освіти з проблеми, що відповідає тематиці курсу, здобутого на освітніх платформах «Prometheus», «EdEra» та ін. Кількість балів, що зараховується студенту, залежить від обсягу здобутих кредитів і отриманих результатів навчання, однак не більше ніж 25% (25 балів) від загальної кількості балів за курс (100 балів за системою ЄКТС).

Рекомендована література

Основна:

1. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка : підручник : у 2 кн. За ред. С. Панчишина і П. Островерха. Львів : Априорі, 2020. Кн. 1. 123 с.
2. Економіка: практикум з економічної теорії, історії економіки та економічної думки, мікро- та макроекономіки. За ред. З.І. Галушки, Г.М. Поченчук. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т. Ю. Федьковича. 2022. 368 с. <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4469>
3. Галушка З.І., Бойда С.В., Клевчик Л.Л. Мікро- та макроекономіка: теорія і практика. Підручник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2024. 388 с. <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10752>
4. Гронтковська Г.Е., Косік А.Ф. Мікроекономіка: практикум: навч. посіб. / Київ: ЦНЛ, 2004. 415с.
5. Калініченко О.В., Березіна Л.М. Мікроекономіка. Практикум: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 432с.
6. Косік А.Ф., Гронтковська Г.Е. Мікроекономіка: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 416с.
7. Мікроекономіка: В.М. Козаченко, О.М. Паливода, С.А. Кузьміна. С.О. Нишпал; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. Київ: КНУТД, 2010. 187 с.
8. Мікроекономіка: Підручник; за ред. В.Д. Базилевича; Київ: Знання, 2008. 679 с.
9. Мікроекономіка: практикум: навч. посіб. за ред. В.Д. Базилевича. Київ: Знання, 2012. 491 с.
10. Павленко І.М. Мікроекономіка, навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 288с.
11. Сторощук Б.Д. Формальна мікроекономіка: навчальний посібник. Чернівці: Друк Арт, 2018. 192с.

Додаткова (допоміжна):

1. Блауг М. Економічна теорія в ретроспективі. К.: Основи, 2001. 670 с.
2. Бойда С.В. Ринок праці в Україні: макроекономічні тенденції та мікрорівневі адаптації. *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича*. Серія «Економіка». 2025. № 1. С. 10-15. <https://doi.org/10.32782/ecovis/2025-1-2>
3. Бойда С.В. Тенденції формування споживчого попиту домогосподарств у сучасних умовах. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2023. № 12. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-12-9506>
<https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8872>
4. Економічна теорія: навчальний посібник. Укл: С. В. Бойда, М. І. Колосінська, С. І. Белей. Чернівці: Чернівець. нац. унів-т., 2021. 200 с. <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1091>
5. Мікроекономіка : навч. посіб. / С. В. Васильєв, Є. А. Кобець, О. О. Масляєва. Дніпро: ДДАЕУ, 2024. 310 с.
6. Мікроекономіка: навчальний посібник. Укл: С.В. Бойда. Чернівці: Чернівець. нац. унів-т., 2021. 178 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1096>
7. Мікро- та макроекономіка. Практикум: навчальний посібник для студентів освітнього ступеня – бакалавр/ уклад. О.І. Андрусь. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 146 с. <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/11e732dd-6821-455b-b741-0c42fe49d474/content>
8. McConnell C., Brue S., Flynn S. Economics: principles, problems and policies. 22nd edition. Boston: McGraw-Hill Education, 2020. 960 p.
9. Yaskal, O., Yaskal, I., Kolosinska, M., Boyda, S. (2021) The Informal Employment – Factors and Public Policies for Its Limitation, *Ікономически изследвания*, Vol. 30, Issue 2, p. 56-73. URL: https://www.iki.bas.bg/Journals/EconomicStudies/2021/2021-2/4_Yaskal.pdf
<https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1082>

Інформаційні ресурси

Сторінка курсу в Moodle: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=252>

1. Офіційний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Офіційний сайт науково-теоретичного журналу «Економічна теорія». URL: <http://etet.org.ua>.
4. Офіційний сайт Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України. URL: <http://ief.org.ua>.
5. Офіційний сайт Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України. URL: <http://www.me.gov.ua>.
6. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua>.
7. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- ✓ «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf> ;
- ✓ «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/hkzbr1b2/polozhennia-pro-vyavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chnu-2025.pdf>.